

בשבילי המועדים

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמיד, בוגרי וידידי ישיבת מיר

חג הסוכות, תשפ"ז

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 6:40	Minneapolis, MN - 6:46
Brooklyn, NY - 6:29	Miami, FL - 6:55
Chicago, IL - 6:22	Monsey, NY - 6:30
Houston, Texas - 6:56	Montreal, Quebec - 6:27
Johannesburg, S. Africa - 5:46	Passaic, NJ - 6:30
Lakewood/Deal, NJ - 6:30	Toronto, Ontario - 6:51
London, UK - 6:37	Yerushalayim - 5:56
Los Angeles, CA - 6:27	Zurich, Switzerland - 6:59

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

שמא יעבירונו

חכמים עקרו לולב ביום ראשון משום שמא יעבירונו ועובר
על איסור שבת.

והקשה האשכול הרי הוא טעה בדבר מצוה וקיים מצוה
ולא עבר על איסור שבת. וע' מו"ז ח"א י"א שהחשש
כאן אינו שישכח שבת אלא שיחשוב שמצות לולב דוחה
איסור שבת. וכתב דבכה"ג אין היתר טעה בדבר מצוה
דלא חשיב מתעסק.

וע' ח"ס או"ח ר"ח ושו"מ מהדו"ק ח"ב ק"ט וטעם המלך
על שעה"מ פ"ב משופר ועל"נ סוכה מ"ג לפי הרמב"ן
דהחשש כי אין בקיאין בקביעת דירחא, ונמצא טעה ולא
עשה מצוה.

וע' תוס' חדשים סוכה פ"ד מ"ב ומהר"ם שיק או"ח רס"א
ד"ה ואע"ג ובסו"ס בית יצחק או"ח א' ז' בקו"נ מנחת אהרן,
דדוקא אם טעה ושכח שבת, אבל אומר מותר הויא כמזיד
ואין בו פטור טעה בדבר מצוה.

וע' ר"ש לנדאו על טעם המלך פ"ב משופר ה"ו כי בשעת
טלטול עוד לא עשה מצוה.

(וע' פרד"ס י"פ' אמור אמאי לא הביאו מסמ"ג שכתב
שמא יעבירונו אחר שישאל).

ולפי ח"ס וטעם המלך הנ"ל מיושב קו' הראשונים במילה
אמאי אין גזירה שמא יעבירונו. וע' ריטב"א סוכה מ"ג ע"א
ובמאירי מגילה ד' כתב כי לא תיקנו אלא במועדים דאין
זמנו ודאי שמא טעו בקביעות. ולא משמע משום דבני
חו"ל לא בקיאין בקביעות, אלא גם בא"י שמא טעו, וק'
כי דרשו בר"ה כ"ה אתם אפילו שוגגין.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך יצרו (לג, ט)

בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך יצורו",
היתכן?!? כך הוסיף והרעים,

"וכי יעלה על הדעת, לנסוע מן הישיבה מידי
שנה..."

"היתכן?!?"

"האם כך מקווים להגיע אל מחוז חפץ?!?
[לעוה"ב]. המינימום הוא, 'האומר... לא ראיתיו',
'לא הכיר', 'לא ידע'. והמדובר הוא, אפילו באביו
ובאמו, באחיו ובבניו..."

מבהיל!

ואנן מה נענה אבתריה!?

סיפר הגאון הרב ברוך מרדכי אורחי זצ"ל, ראש
ישיבת 'עטרת ישראל': כשיקרתי את בעל
המוחין ובעל הנפש הגר"י אלאי זצ"ל, זכיתי
בשעה של התרוממות וקורת רוח, הן מאישיותו
המקסימה והן מוכרונותיו שהעלה בפני מימי
ישיבת מיר העתיקה, בימיה הזוהרים.

בין השאר סיפר, כי נוהג היה מרן המשיגה הגה"צ
הרב ירוחם ליוואוויץ זצלה"ה לפזז ולכרכר לפני
ספרי התורה, בשעת ההקפות בשמחת תורה.

מידי פעם היה עוצר, מקיש בידיו על גבי הבימה,
ומנביע פנינים קצרות להמריץ, לעודד ולהתפעל.

פעם אחת, נוכח הרב אלאי זצ"ל, נשמעה נקישתו
של מרן המשיגה זצ"ל על הבימה, הכל נעצרו.
השלך הס, ורבינו ירוחם הרעים בקולו: "האומר
לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת

בסוכות תשבו שבעת ימים... כי בסוכות הושבתי את בני ישראל (ויקרא כג)

בגמ' סוכה (דף כ"ח ע"ב) הביאו סתירה אם צריך ללמוד בסוכה או לא, ומסיק בגמ' "לא קשיא
הא במגרס הא בעיוני", ופירש רש"י דלמיגרס גמרא הברורה לו כבר צריך סוכה, אך לעיוני חוץ
לסוכה, דלמוד בעיון בעי צילותא וישוב הדעת, דהוא טורח ואינו בא אלא בדקדוקי שלמדין
מתוך דברי משנה דמדמו מילתא למילתא, והוא מצטער בזה והאור יפה להרחיב דעתו, עיי"ש.

מבואר מכלל דבריו שבלימוד בעיון פטור מן הסוכה מצד פטור מצטער.

אך מורנו הגאון הרב אליהו ברוך פינקל זצלה"ה מצא מציאה גדולה ונפלאה בדברי "בעל
העקידה" (פרשת אמור שער ס"ז, קכב א), שכתב הטעם דלימוד של עיון הותר חוץ לסוכה, לפי
ש"הלימוד אשר על זה התואר הוא עצמו גופה של סוכה", עיי"ש בדבריו. ובטעמו זה מצאנו ביאור
חדש בדברי הגמ', שלימוד בעיון אינו צריך כלל סוכה, ואין זה מחמת פטור מן חייב המצוה כדין
מצטער מן הסוכה וכיו"ב, אלא משום שהלימוד עצמו הוא גופה של סוכה.

ובכוונת הדברים ביאר מורנו הגר"ב זצ"ל, דהנה שורש מצוות סוכה הרי הוא זכר לעניי הכבוד
שהקיפו את ישראל במדבר, כך גם הסוכה מקפת לגמרי את האדם, וכמו שאורמים בשם הגר"א
זצ"ל שזו המצווה היחידה שהאדם כולו נכנס בתוך המצווה, אך כל זה נצרך כשהאדם אינו מוקף
במצווה, אך כשאדם עוסק בלימוד התורה בעיון, שכל כולו מתדבק בתורה, הרי הוא כבר מוקף
בעניי כבוד ועל כן אין צריך סוכה.

משלחן רבי אליהו ברוך
פר' אמור

דברי הימים

דברי הנותנים

מאמרים שנאמרו מפי מזן המשגיח זצלה"ה בשנות גלות הישיבה הקד' בשנחאי

יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו' ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה וכו' (קהלת ד, ה)

ומבאר המדרש קהלת רבתי: יש אחד - זה הקב"ה שנאמר בו ה' אלקינו ה' אחד, ואין שני - שאין לו שותף בעולמו, גם בן ואח אין לו, אח, דהיינו זווג (כמבואר במתנות כהונה) אין לו בן מאין יש לו, אלא שחשב הקב"ה לישראל וקראם בנים שנא' (דברים יד) בנים אתם לה' אלקיכם, וקראם אחים שנאמר (תהלים קכב) למען אחי ורעי. ואין קץ לכל עמלו - לכל מה שעשה בששת ימי בראשית. ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה - לא להדבק בדרכיו, אם אין הצדיקים עומדים ומסגלים מצות ומעש"ט לפניו אין זה הבל שברא הקב"ה בעולמו, עכ"ל המדרש.

כוונת המדרש הוא לבאר כמה אוצרות יש למי שעושה רצונו ית' ומסגל עצמו במצוות ומעשים טובים, שהרי הבורא ית' אשר ברא הכל בששת ימי בראשית, הוא העתיד ליתן שכר לעושי רצונו, א"כ יכולים אנו לצייר שכמו שהבורא ית' שיכולתו הוא בלי תכלית כן מתנת שכר יהיה בלי תכלית. ובפרט שהכל עשה בשביל ישראל החביבים אליו כ"כ עד שקראו בנים וגם אחים. א"כ יכולים להבין כמה כדאי הוא לקיים מצוות וללמוד תורה וכו' וכו'.

וא"כ מן התמיה והפליאה הוא שאנו מוצאים שהמצב הוא להיפך, שלא רבים יחכמו, ואדרבא הבני עלייה המה מועטים, ואיך זה יתכן. באמת אי אפשר להבין למה אין כל אדם שומר תורה ומצוות, הרי הסוחר שיודע שיש מקום להרויח עושר גדול אף על ספקות לא ימנע מעמל וטרחה לעשות מסחר, וא"כ בענייני עולם הבא הלא יש ריווח לאין שעור ותכלית, ומדוע מזניחים מלהדבק בדרכיו, אין זאת אלא "הבל ורעות רוח". כלומר מעשה יצר הרע. ובלעדי זאת א"א להבין איך יכול אדם להפסיד אושר גדול כזה.

עיי' עוד שם במדרש שדורשים שם, אחד - זה אברהם, ואין שני - שאין לו בן זוג, ובן אין לו - בשעה שא"ל הקב"ה קח נא את בנך את יחידך אז לא ראה שיש לו בן וכו', עיי"ש כל המדרש.

ביאור הענין של הב' מדרשים, שדברי המדרש שהבאנו לעיל על אותם שיש להם אפי' קצת אמונה שיש עליהם לקיים המצוות מצד גודל השכר העתיד להם, וכאן מדברים אודות מי שכבר זכה למדרגות גבוהות ועליו לראות מאברהם אבינו איך יתכן לאדם הקרוץ מחומר להפשיט את עצמו מכל גופניות ולהדבק כ"כ באלקיו, עד שביכולתו לשחוט את בנו יחידו במנוחה. אין זה אלא התפשטות הגשמיות לגמרי. וזהו שאומרים אלקי אברהם. וע"ז מסיים המדרש שכל מי שאינו עושה כמותו גם זה הבל, הרי לנו כמה מוטל עלינו להשתלם בעבודת ה', עד שאם לא נשתדל להגיע למדרגה כזו של האבות הק' אנו נקראים "הבל ורעות רוח".

למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל וכו' (ויקרא כג, מג)

מבואר בגמ' (סוכה יא) כי ר"א אומר שהיו אלו ענני הכבוד. וכן הובא ברש"י עהפ"ס.

וצריך להתבונן, מהו הענין המיוחד של ענני הכבוד שע"ז קבעה התורה מצות ישיבת סוכה, הלא תכליתן של ענני הכבוד היתה רק להציל את ישראל, והרי כל עצם הווייתם של בני ישראל היה בגדר נס, ולשם מה נקבע לדורות הזכר לנס ענני הכבוד בלבד, הרי במדבר עצמו אי אפשר היה לחיות, בין משום שהמדבר היה מלא מזיקים, כמבואר בפסוק (דברים ח) נחש שרף ועקרב וכו', ובין בגלל שלא היה מים לשתות ולא לחם לאכול, ורק הקב"ה המציאם כל צרכיהם בנסים גלויים, כמון, בבאר וכו' וכו' א"כ למה ייחדה התורה את הנס של ענני הכבוד לזכרון לעולם ע"י מצוות סוכה יותר משאר הנסים.

ונראה שבאמת כל הברואים כולם חביבים אצל הקב"ה, כמאמר חז"ל (אבות ג' י"ח) חביב אדם שנברא בצלם. אכן החביבות שיש לו ית' לישראל היא נעלה מעל כולם, כמ"ש חביבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, ועל ידי ענני הכבוד נתגלתה לכל העולם כולו חביבות זו שזכו לה בני ישראל. כי בהם הראה הקב"ה שהשגחתו עלינו היא יותר מכל שאר בני אדם. וכמ"ש בפסוק (במדבר ט יח) כל ימי אשר ישכן הענן על המשכן יחנו ובהאריך הענן וכו' ויש אשר יהיה הענן ימים מספר וכו'. היינו, שע"י הענן ראו כל העולם כולו שהקב"ה משגיח על בני ישראל ומשפיע עליהם.

נמצא שאף שהבורא ית' זן ומפרנס כל העולם כולו, מקרני ראמים עד ביצי כינים, מ"מ ישראל נתרוממו ונתעלו משאר כל האומות בזה שהקב"ה הראה לעין כל השגחתו עלינו.

וכן שאר הנסים שהיו להם במדבר, כמו הבאר והמן ושמלתך לא בלתי מעליך (דברים ח), אין העיקר מה שהיה להם לחם לאכול ובגדים ללבוש, כי כל העולם יש להם כן. רק העיקר הוא גילוי האור והשפע של הקב"ה שממנו ית' הגיע להם כל זה.

ומה שעלינו להבין הוא, שאם ישראל זכו אז להשפעה כזו של רחמים והתקרבות ודבקות בה', אותה ההשפעה נשארה לעד. כי הלא אנו נשארו עם סגולה של הבורא ית' מאז ועד עתה. ואף שאין לנו עכשיו לא ענני הכבוד, לא מן ולא בארה של מרים, אבל אלו הדברים דמלמטה אינן אלא המדרגה התחתונה מן ההשפעה הבאה מלמעלה ששם המקור שלהם. ושם למעלה הוא בלי גבול ותכלית, רק בהשתלשלות למטה לעזה"ז עולם הגשמי הוא בצמצום. אבל ההשפעה האמיתית הבאה מלמעלה היא עדיין קיימת עד היום אף שלא ניכרת היא לעיניים.

ולפיכך נקבע חג שמחתנו במצות סוכה, כדי שתבא לנו מצוה זו לזכרון למען נדע כמה שאנו חביבים למקום, שזהו האושר הקיים וההצלחה האמיתית, וא"א לשער כלל גודל השפעת הבורא היום בהסתר, שאינו פחות ממה שפעם היה ניכר ע"י ענני הכבוד.

דין דירה בסוכה

עראי, ואי' בי' הפסק דמסמרים בד"ט, חשובה כל הסוכה כמסוככת עראי וחסובה כדירת עראי.]

ודוגמא נכונה לכ"ז מד' הגמ' דף י' א' דבסוכה תחת סוכה בעינן דסוכה העליונה תהא גבוהה עשרה דתהא ראוי' לדירה, ומבואר בד' הגמ' דחפצא דסוכה הוי דיהי' עלה שם דירה, והנה בפשטות נקטו האחרונים בדבין סוכה תחת סוכה לא בעינן דיהי' בסוכה העליונה דפנות, וא"כ מב' בזה דע"י הסכך בלבד איכא להסוכה שם דירה, והיינו דחפצא דסוכה הוי מקום דאיכא עליו סכך, ובוה איקרי סוכה ודירה.

[והנה מה דאי' בגמ' דף ז' בסוגי' דדירת קבע בעינן, דלרבי יאשי' בעינן דיהי' הדפנות צילתה מרובה, והרי לכאורה דבין דירת קבע נאמר גם בדפנות, אכן נ' דאינו ענין לסוגי' דידן, דעיקר השיטה דסוכה דירת קבע בעינן, יסודו מצד דכיון דמצות סוכה הוא כדאי' במשנה להלן כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביטו עראי, וע"כ דין הוא בהסוכה תהא מיוחדת לדירון דקבע, ובוה נראה פשוט דהרי מצות סוכה הוי בסכך ובדפנות, וע"כ צריכין דהסוכה בהדי' דפנות יהי' מיוחדת לדירת קבע, אכן הך דסוגיין דסוכה דירת עראי בעינן הא זה מעצם החפצא דשם סוכה ובוה האי דין בסכך בלבד] ¹.

ב. והנה במה שלמדנו בזה דמשם סוכה דיהי' מקום דירה יסוד לזה מד' המג"א ר"ס תרל"ד דכ' בסוכה גדולה ובמקום דיש קרן זוית שאין בה זע"ז אסור לישב בה כיון שהמקום צר לשיבת שם, ובפשטות כוונתו דהגם דהוי סוכה כשירה אכן אי' ישיבת סוכה כהלכתה, וכבר העירו דהנה יש לדון להלכה אם צריך ז' אורך על ז' רוחב בדווקא, ולכאורה מן הסברא סגי ברוחב ז', ואפי' שאין אורך ז' כי הרי יכול לישב בקרן זוית בהדי' הסוכה גדולה ולא חסר בהישיבה דילי', וכן נקט בס' דרך החיים (הו' בביה"ל שם) אכן בלשון המ"א נ' ברור דצריכים ז' על ז' בדווקא, וזה טעמא בעי', גם יש לברר דאמאי לא יתכשר הקרן זוית כמו דאיתכשר סוכה כמין צריך דיכול לישב גם במקום שהשיפוע למטה ממשרה, וכשר מדין פסל היוצא מן הסוכה, וכדאי' ברא"ש (וע' רמ"א ס"ס תרל"א) וא"כ חזינו דלא איכפת לן מהא שדוחק לו בישיבתו, ומ"ש הכא דלא כשר מדין פסל.

ומכ"ז נראה דיסוד המ"א הוי דמכיון דלמדנו דחפצא דסוכה בעי דיהא מקום דירה, הרי אם נדון אם המקום דקרן זוית חשוב מקום דירה, בזה ס"ל להמ"א דכיון דהוי מקום לעצמו, וביה הא ליכא דירה דהא אינו זע"ז, א"כ לית לי' שם מקום דירה ופסול. ובאופן דאפי' אם יכול לישב בהדי' הסוכה הגדולה והוי ישיבה מעליוותא, אך המקום אינו מקום דירה ופסול.

ובזה גם יבואר דלא יהני הכשירא דפסל, דמה מהני דהוי פסל הא סו"ס לא הוי מקום דירה, ולא שייך דיחול בי' שם סוכה, ולא שייך דיהא כסוכה, ויש להוסיף זה ביתר ביאור בס"ד, דהנה במ"א סו"ס תרל"ג בהך דשפת החקק בשי' הטור דאינו יושב מחוץ לחקק, וקשה דמ"ש מהך דצריך דכשר גם למטה מ"י כמב' ברא"ש וברמ"א, והנה לכאורה עצם הנדון בזה תלי' במש"כ אם הכשירא דפסל יהני באופן דאינו מקום דירה, וא"כ קשה מ"ש הך דחקק מהך דצריך, אכן נ'

סוכה ב. שיטת רבא בדבין סוכה דירת עראי בעינן דיהא ראוי להיות עראי, וע"כ מחולק הדין דסוכה למעלה מכ' פסולה דאינה ראויה לעשותה עראי, אבל אם עשה סוכה למטה מכ' במחיצות של ברזל כשרה, כיוון דראויה להיות עראי. והנה בתס' שם בדגוף הסכך שיעשה עראי ממש, וע"כ פסולה בקובע הסכך במסמרים, ויעו"ש שכתבו דזה משום דכיוון שעיקר הסוכה על שם הסכך ע"כ בעינן עראי בדווקא. וזה צריך הסבר איך מתחלק הדין עראי דלענין הסכך אמרי' דיעבד לי' עראי בפועל, ואילו גבי' דפנות סגי דיהא ראוי להיות עראי, גם יש לברר דלכא' לפי רבי יאשי' דמחיצה כסכך בעינן, ולכמה ש' בעינן דיהא הדפנות מפסולת גורן ויקב, האם לשיטתו יפסלו הדפנות במסמרים, גם יש לדון להלכה במה שדן בפמ"ג האם בעושה סכך במסמרים איכא להדין סכ"פ פוסל בד"ט וע"ז לדינא (וע' מ"ב תרל"א סק"ה).

והנה ביסוד דפסול למעלה מכ' לשי' רבא דהוי מטעם דירת עראי כבר פירשו דאין הוא דין בהכשר הדפנות - דהא ליכא פסולים בדין דפנות וכמשה"ק האחרונים - אלא דה"פ דהנה יש לידע דעצם הסוכה בעינן שיהא עלה שם דירה, וע"כ דין הוא דיהא עלה שם דירה דעראי, וע"כ למעלה מכ' דהוא מקום דירה לדירת קבע, א"כ השם דירה דהך סוכה הוא דירת קבע ופסול, וזה הכלל דבעינן דתהי' ראוי' להיות עראי, דאם אינה ראוי' אלא לדירת קבע, א"כ עומדת לדירת קבע, ואיכא עלה שם דירת קבע ופסולה, ומעתה נראה דס"ל להתוס' דעצם זה דהסוכה אית עלה שם דירה דעראי, וזהו ע"י דהסכך הנו עראי, ובוה הוי הסוכה דירת עראי, וזהו מש"כ התוס' שכוין שעיקר הסוכה על שם הסכך להכי בעינן סכך עראי. וע"כ דין זה אינו בדפנות וכמש"כ בחי' רבינו חיים הלוי דהחפצא דסוכה הוי המקום והסכך בלבד, ובהסכך לבד עצם הסוכה חשובה מקום לדירת עראי. אמנם בכ"ז נאמר תנאי דצריך דיהי' ראוי לדירת עראי, ואם אינו ראוי אלא למחיצות קבע פסולה, וכנראה דה"פ דאם אינו ראוי אלא לדפנות קבע א"כ נמצא דהמקום עומד לדירת קבע, דהרי הדירה בהסוכה הוי ע"י דפנות, דהא מצוותה בדפנות, וא"כ סו"ס הדירה דסוכה עומדת לדירת קבע וא"כ הסוכה הוי דירת קבע ופסולה ולא יהני מה שעשה הסכך עראי, ונמצא דיסוד הענין הוא דעצם זה דהסוכה הוי דירת עראי וזהו ע"י דעביד סכך עראי, דהא זהו החפצא דהסוכה המקום והסכך אלא דיש בזה תנאי דיהיו הדפנות ראויות לעראי. וי"ל עוד, דהרי דין תעשה דסוכה הוי בסכך, וע"כ בעינן דיהי' הסכך עראי דאז נחשב דעושה דירתו דירת עראי, וכלשון הגמ', ודין העשיה הוי בסכך בלבד. אכן אם אינו ראוי אלא למחיצות קבע, הרי במילא א"א לומר דהדירה דסוכה הוי דירת עראי.

ומעתה נ' דהגם דלרבי יאשיה מחיצה כסכך בעינן, אך הרי כנראה דגם רבי יאשי' מודה דעל שם הסכך איקרי סוכה, ופשוט גם דליכא דין תעשה אלא בסכך ולא בדפנות, וע"כ הקביעות דדירת עראי בסוכה הוי בהסכך בלבד, ולא איכפת לן מהדפנות. [וע' בחי' רבינו חיים הלוי, וע"ז בזה]. ומעתה נ' גם דליכא בסכך דמסמרים דין דסכ"פ פוסל בארבעה, ומשום דהא דין סכך במסמרים אין הוא דין בהחפצא ובמין הסכך, ואין הוא חשוב כסכך פסול. [אלא דכ"ז] יש לדון האם ע"י הך סכך חשוב הסוכה כדירת עראי, ומסתברא, דבסכך דכלו

1 א"ה. ויש לדון דאולי לפי' ז' יהי' א"ש מה דיש להעיר, דמד' התוס' הא נ' דיסוד דפסול מסמרים הוי מצד דבעינן דירת עראי, ומה יעשו המ"ד דס"ל דסוכה והי דירת קבע, וביותר דהבעה"מ ס"ל בסוכה דירת קבע דאיכא מינייהו כהילכתא, וקשה דהא הבעה"מ ס"ל דסוכה דירת עראי בעינן, ולהנ"ל הוו שני ענינים נפרדים. וע' בזה.

שפירשנו בד' המ"א דכוונתו לפסול משום דאינו מקום דירה, עדיין יקשה דהא גם באלו אי"ז מקום דירה דהא אינו ראוי לדירה.

ונראה מזה ללמוד, דשם מקום דירה דסוכה תלוי, דאם יש בזה שיעור דירה ואם יש במקום וע"ז בגובה עשרה דהוה שיעורא דדירה, אית לה מקום שם מקום דירה, וע"כ אפילו אם במקום יש אור או נסר ואינו יכול במציאות לישב תחתיו, אך סו"ס כיון דבמקום איכא שיעור וע"ז דדירה שוב אית לי שם מקום דירה, אכן בקרן זוית דאין בה שיעור ז' על ז' ואין בה שיעורא דדירה, שוב אינו מקום דירה ופסול. (וע' במ"א שם שדן שמספיק ו' על ו' וע"ז כתב בלשונו דאינו דירה עשה"ט).

ומעתה זהו ההבנה בד' הריטב"א, דדן להכשיר דכיון דהוה סכך דחממ"צ והרי אינו סכך והוא כמאן דליתנייהו, שוב איכא למקום שיעור דז' על ז' וחשוב מקום דסוכה וכשר. וזה כנ' יסוד שי' הר"ם דפסל רק משום דיצר לו בשיבתו. ובאופן דלפי"ז מש"כ רש"י בשי' אביי דכי היכי דבגובה לא ממעטי להכשיר היכא שחמתן מרובה מצילתן בנמוכה נמי לא ממעטי לפסול ואם חממ"צ כשרה, ונ' דכוונתו גם לאפוקי מהך דרבא, דע"ז דכמאן דליתנייהו שוב הוה זה מקום דירה, וע"ז פליג רבא ובוה איכא שני שיטות או כשי' הריטב"א דע"כ לא אמרי' כמאן דליתנייהו, או כשי' הר"מ והראשונים דסו"ס פסול משום דצר לו בשיבתו ומצד דפוצעין את מוחו.

ובמש"כ לעיל דחפצא דסוכה הוה הסכך והמקום וכמש"כ בס' ר"ח הלוי, יש להוסיף דהנה שי' רבי זירא דפסולא דלמעלה מכ' הוה משום דאין אדם יושב בצל סוכה, והיינו משום דרק מה דעושה סיכוך וצל בסוכה חשוב סיכוך דסוכה, וע"כ למעלה מכ' אינו סיכוך דהסוכה דהרי הסוכה אינה צריכה לצל זה וכמש"כ רש"י [ואין צריך סכך], והרי גם כשנטול את הדפנות גם אז אין צל וכמש"כ רש"י [שהחמה באה תחתיה] וא"כ נמצא דממנפ"ש"ה הך סכך אינו סיכוך למקום סוכה, דהרי בהדי' דפנות א"צ לצל זה, ובדלא דפנות הא אין כלל צל, אכן יש להעיר דמב' בגמ' וברש"י דאם כשהי' נוטלין את הדפנות הי' צל סגי בזה והסוכה כשירה, וקשה דהא סו"ס לא הוה זה סיכוך לסוכה, דהא בהדי' דפנות א"צ צל, ומה לי דבלי דפנות יש צל (וע' ברש"י בזה) ולמדנו מזה דכיון דעצם הסוכה הוה הסכך והמקום [והדפנות לא הוה מכלל החפצא דסוכה] א"כ חשוב הסכך כסיכוך על מקום הסוכה, [ובאמת דגם אם נפרש בשי' רבי זירא באופן אחר, דיסודו משום דעצם שם מקום סוכה דזה מקום לצל ויש בו צל, וע"כ פסול למעלה מכ' דאינו מקום סוכה, דהא בהדי' דפנות הרי אין הסוכה מקום לצל סכך, דהוה אין צריך לצל סכך, וגם אם אין דפנות הרי אין כלל צל, ולכן אינו מקום לצל ואינו מקום סוכה. וגם באופן זה נלמד דעצם המקום סוכה הוה ע"י הסכך בלבד, וע"כ אם בלי דפנות היה צל הי' חשוב המקום כמקום סוכה].

ובאמת דיש להוכיח עוד, דהנה כבר הק' בשפ"א דהא אם יעשה דפנות שאינם מגיעות לסכך, א"כ ככה"ג בעינן לצל סכך ויש צל, אכן נ' דעיקר דין צל הוא דבעינן בעיקר הסוכה דהוא הסכך והמקום דיה' בו צל, אלא דאמרי' דאם כשיהי' דפנות יהי' צל, הרי חשוב מעתה דהסכך חשוב כסיכוך לסוכה, דהא כשיהי' אח"כ דפנות יהי' בו צל, וע"ז חשוב הסכך כסיכוך לסוכה, וע"כ נמצא דבאופן זה דהוא עצמו אין בו צל, וגם כשיהי' סתם דפנות דהם על כל הרוח לא יהי' צל שוב אין הסכך חשיב כסיכוך לסוכה, וע"כ זה פסול, וע' בזה.

דשאני הך דצריך, דהרי הוה מקום אחד עם עיקר הסוכה, אלא דאמרי' דהמקום דהוה למטה מי' הוה מקום לעצמו ואינו מקום דירה, ובוה אהניא כללא דפסל דע"י דהוה פסל וטפל לעיקר המקום, שוב הרי יש לתרוייהו חד שם מקום דירה. אכן בהך דשפת החקק דהוה מקום לעצמו, א"כ ל"ש דיהי' למקום דירה, דהא אינו מקום דירה, ולא יועיל הך דין דפסל דהא סו"ס הוה מקום לעצמו שאינו מקום דירה. וכ"ה גם בקרן זוית דע"י דהוה מקום לעצמו לא יהני ביה כללא דפסל לאשוויי' לי' שם מקום דירה, דהא סו"ס אינו מקום דירה, ובכה"ג דאינו מקום דירה לא יועיל פסל להכשירו, דהא לא נתפס בי' שם סוכה וכמש"כ. (וכמובן דכל הסבר זה יתכן רק למש"פ בד' המ"א דכוונתו דלא הוה מקום דירה, אך אם הי' הפי' שחסר בישיבת הגברא וע"כ ל"מ דין פסל להכשירו, אין מקום לחלק בין צריך לחקק). כ"נ בפ' ד' המ"א - וע' בבאור הלכה שם.

וסמך לדברינו, דהנה במ"א שם הביא ראי' מהך דקישוניות, וכוונתו דבהך דקישוניות מב' בגמ' דפסול כי אינו מקום לצל, או דהוה כלול של תרנגולים, ולכאורה אם נדון את הקישוניות כחד מקום עם הסוכה גדולה לא יפסל, דהא מסתברא דאם הי' מקום בתוך הסוכה גדולה דלא יהי' בו צל או דהי' לול של תרנגולים לא יפסל, דהא הוה מכלל הסוכה, וחשוב מקום סוכה גמור, וגם דלכאורה יתכשר מדין פסל, וע"כ מזה מוכח דהקישוניות והקרן זוית הוה מקום לעצמם, ולכן חשוב דאינו מקום לצל ואינו מקום סוכה, וה"ה דחשוב כלול של תרנגולים, (וע' במח"ש שם) ומזה הוכיח המ"א דה"ה הכא אינו חשוב מקום דירה וסוכה, וכ"ז כהנ"ל דהנדון הוה אם זה חשוב מקום דירה וסוכה.

ולכאורה מזה יש ללמוד עוד, דהנה יש לדון דאם זה חשוב כמקום בפ"ע, א"כ לכאו' מה צריך המ"א לפרש דצר לו בשיבתו, והוה לי' לומר בפשוט דאי"כ שיעור דזע"ז, דהא הוה מקום לעצמו, ומזה נ' דבעצם קרן זוית הא הוה מחובר לסוכה גדולה, וגם דהוה טפל לעיקר סוכה גדולה, וא"כ אית בי' שיעור סוכה דהא מצטרף לסוכה הגדולה, אלא דלענין שם מקום דירה אמרי' דאדרבא מכיון דאינו מקום דירה, הרי מתחלק הוא מהסוכה הגדולה, והוה מקום לעצמו, וגם אינו טפל לסוכה גדולה, ואינו מקום דירה כעיקר הסוכה. וע'.

ג. והנה בסוגי' דהוצין, כ' בחי' מרן רי"ז הלוי דלהלכה לא בעינן שם דירה לחפצא דסוכה, וע"כ הר"מ לא פסל הך דהוצין אלא מצד דיצר לו בשיבתו, ומשום דלא בעינן שם דירה בהחפצא דסוכה, וזה שלא ככל הנ"ל, אכן כבר הקשו מהא דאי' בדף י' דאין פסל דסוכה תחת סוכה, אלא אם הסוכה העליונה גבוהה עשרה דהיא ראוי' לדירה וחשובה סוכה, והרי מזה דבעינן שם דירה בעצם החפצא דסוכה. וע"כ נ' ה' לדון באופן אחר, דהנה בראשונים אי' דהוצין הוה דירה סרוחה משום דהם פוצעין את מוחו, ולכאורה למה לא פי' כפשוטו דחסר שם חלל' וכמב' בדף י' הנ"ל, והנה בריטב"א פירש דהוה דירה סרוחה משום דבעינן חלל עשרה פנוי מסכך, וע' בלשונו שהוסיף דלגבי הא לא אמרי' כמאן דליתנייהו דהא חזינן דאיתנייהו ועבדי' לי' דירה סרוחה, ולפיכך אפי' בדיעבד פסולה ולא לכתחילה בלבד כדעת קצת החכמים, ויש להבין מה זה שכתב לדון דאולי גם כמאן דליתנייהו, ולכאורה מה זה שייך לדירה סרוחה (וני' מיני' עוד דזה באמת שורש שי' הר"מ דס"ל דמכאן דליתנייהו, ולכן פסול רק לכתחילה, וכ"נ גם דזהו שורש שי' הראשונים דע"כ הוצרכו לפרש דפסולא דהוצין הוה רק משום שפוצעין את מוחו) וצ"ב בסברא.

והנה בד' המ"א הנ"ל דפחות מזע"ז המקום צר לו לשבת הקשו האחרונים (ע' חז"א) מהך דאורי פחות מג' דאינו פוסל ואין ישנים תחתיו, ולכאו' בסוכה קטנה אין לו מקום לישב ויפסל, וכן הקשו בהך דנסר ופסל דמצטרפין הפסלים לשיעור סוכה, והא סו"ס אין שיעור זע"ז ביחד לישב שם, והנה יסוד קושייתם לפי שפירשו את ד' המ"א כפשוטם דאין כאן ישיבת סוכה, אכן גם לפי מה

Of Sons and Servants

Harav Hagaon Yosef Elefant Shlita

The Torah says, וְשִׂמְחַת בְּחֻגְךָ... וְהֵייתָ אֶךְ שִׂמַּח. Although the mitzvah of simchas Yom Tov applies to all three regalim, the Torah writes it specifically in connection with Sukkos. Why?

Perhaps the answer can be found in this statement of the Rambam (Hilchos Lulav, perek 8):

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה.

Although there is a mitzvah d'Oraysa to rejoice on every Yom Tov, on Sukkos there was an additional level of simchah in the Beis HaMikdash. On the days of Chol HaMoed, a simchas beis hasho'eivah was held from after the tamid shel bein ha'arbayim throughout the entire night, until morning.

This may explain why the Torah presents the mitzvah of simchah specifically in the context of Sukkos. Every Yom Tov has a mitzvah of simchah, but Sukkos has an additional dimension of joy.

But why? What is it about Sukkos that calls for greater simchah than the other regalim?

A RELATIONSHIP RESTORED

The Vilna Gaon teaches that although Hakadosh Baruch Hu forgave Klal Yisrael for the cheit ha'eigel on Yom Kippur, when He said וְכָדַרְךָ סִלְחָתִי, the ananei hakavod did not return until Sukkos.

Rabbeinu Yonah (Shaarei Teshuvah 1: 42) explains that there is a difference between mechilah and ritzui. Hakadosh Baruch Hu can forgive a person completely, so that he will no longer be punished for his aveiros, without desiring a connection with the person. A baal teshuvah therefore has to daven not only for forgiveness, but for ritzui – that Hakadosh Baruch Hu should desire him, and he should find chein in His eyes as he did before he sinned.

Just because Klal Yisrael were forgiven on Yom Kippur for the cheit ha'eigel, that didn't mean that Hakadosh Baruch Hu desired a relationship with them. But when the ananei hakavod returned on Sukkos, that showed that Hakadosh Baruch Hu was מתרצה בנו; He wanted a keshet with us again.

That is the שמחה יתירה of Sukkos. We have extra simchah because this is when Hakadosh Baruch Hu showed that He loves us and desires a relationship with us.

The Siddur HaGra sees this idea expressed in the Yom Tov davening. The phrase אֲתָה בְּחֻרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים corresponds to Pesach, when Hakadosh Baruch Hu took us out of Mitzrayim and chose us from all the nations. The next words, אֶהְבֶּתָּ אוֹתָנוּ, correspond to Shavuot, when He gave us the Torah: אֶהְבֶּה רֵבָה אֶהְבֶּתָּנוּ. And וְרָצִיתָ בָּנוּ corresponds to Sukkos.

This idea is also reflected in the fact that we make a sukkah to commemorate the ananei hakavod, though we don't commemorate the nissim of the mann or the be'er we experienced in the midbar. The Mabot and the Chida explain that food and water are necessities, while the ananei hakavod provided added benefits that went beyond basic needs: air conditioning, as well as ironed clothing. Hakadosh Baruch Hu gave us the ananei hakavod because He loved us, showing extra care, extra רָצִיתָ בָּנוּ. This extra keshet and desire that Hakadosh Baruch Hu showed us is also part of the שמחה יתירה of Sukkos.

Rav Chaim Kanievsky offers another explanation for the שמחה יתירה of Sukkos: Sukkos is filled with mitzvos. On Pesach, there is a mitzvah to eat matzah on the first night, which can be fulfilled in a matter of minutes. On Sukkos, however, the mitzvah of sukkah can be fulfilled throughout all seven days, and we have the mitzvah of arbaah minim as well.

NO TWO ALIKE

Sukkos also highlights the concept of hiddur mitzvah, which is reflected in the words Klal Yisrael said at the Yam Suf, זֶה קָלִי וְאֲנִי וְהוֹ. Through beautifying the mitzvos, we declare, "I want to glorify Hashem. I want to show that Hakadosh Baruch Hu's mitzvos are precious to me."

The Torah calls the esrog הָדָר עֵץ פְּרִי, and we find an interesting phenomenon with this mitzvah: Yidden go out of their way to find beautiful esrogim, and no two esrogim are exactly alike. Every person comes with a hiddur he

favours, his own personal keshet with Hakadosh Baruch Hu, and his own personal way of showing that mitzvos are precious to him.

There was once a young man who had worked very hard to find a beautiful esrog. Just before Hallel, he looked over at the esrog belonging to the person next to him and was amazed by its beauty. His own esrog was nice, but this one seemed far more beautiful.

He wondered whether he should borrow his friend's esrog for the berachah and then use his own for Hallel. Since he was davening in Rav Elyashiv's minyan, he went over and asked Rav Elyashiv what he should do.

Rav Elyashiv told him, "Your esrog is more mehudar. Your esrog that you worked on, that you schvitzed over because you wanted to bring a beautiful esrog to Hakadosh Baruch Hu – that's much more mehudar for you than making a berachah on your friend's esrog."

THE JOY OF FULFILLING OUR PURPOSE

Perhaps there is yet another explanation for the שמחה of Sukkos.

The Maggid Mishneh writes these famous words on the above Rambam:

ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצות מצד שהן חובה עליו והוא מוכרח ואנוס בעשייתן אלא חייב לעשותן והוא שמח בעשייתן ויעשה הטוב מצד שהוא טוב ויבחר באמת מצד שהוא אמת ויקל בעיניו טרחן ויבין כי לכך נוצר לשמש את קונו וכשהוא עושה מה שנברא בשבילו ישמח ויגיל לפי ששמחת שאר דברים תלויים בדברים בטלים שאינם קיימים אבל השמחה בעשיית המצות ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה האמיתית.

A person should not perform mitzvos because he is forced or obligated to do so. He should do them because he recognizes that they are good and he chooses the truth for its own sake. The effort involved will then seem light to him, as he recognizes that he was created to serve his Creator. And when a person does what he was created to do, and is fulfilling his purpose in this world, he will experience tremendous simchah.

On Rosh Hashanah and Yom Kippur, we were zocheh to be lifnei Hashem, and we were mekabel ol malchuso b'ratzon and with ahavah. We heard the shofar remind us

that the pleasures of this world are hevel varik compared to mitzvos and avodas Hashem. And we felt and internalized that our tafkid in this world is to do mitzvos and bring about kavod Shamayim.

Therefore, every Yid has a שמחה יתירה – the extra simchah of feeling that he lives to do mitzvos and fulfill the purpose for which he was created.

A young man once had an opportunity to rent out his apartment for Sukkos for 15,000 shekels. He planned to spend Yom Tov with his parents and in-laws in England, and after all his expenses, he would come out with about 11,000 shekels in profit.

He asked his rav what he should do. His rav told him, "If you need the money, that's one thing. But if you're simply looking to earn some more money, realize what you are giving up. In chutz la'aretz, it rains at this time of year, and you may not be able to eat every seudah in the sukkah. Here in Eretz Yisrael, you are likely to be able to eat every seudah in the sukkah. That is worth much more than the money you'll make."

When a person realizes what an opportunity it is to perform Hashem's mitzvos, he experiences שמחה יתירה.

B'ezeras Hashem, we should all be zocheh to a true simchas hachag, to genuinely feel גורלנו נעים ומה נעים גורלנו. אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֻלְקֵנוּ וְמֵה נְעִים גּוֹרְלֵנוּ and אֲשֶׁרֵי הָעָם נִשְׁכַּח לֹא אֲשֶׁרֵי הָעָם נֶשֶׁה' אֶלְקֵינוּ.

Gut Yom Tov.

**This week's
Bishvilei Haparsha
is sponsored by:**

